

Enligt sändlista

Henrik Gustafsson
Naturavdelningen
036-39 52 34Postadress 551 86 Jönköping
Besöksadress Hamngatan 4
Tfn 036-39 50 00
Fax 036-12 15 58
E-post lansstyrelsen@f.lst.se
www.f.lst.se
Postgiro 3 51 76-7

Bildande av naturreservatet Anderstorps Stormosse i Gislaveds och Gnosjö kommuner

Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808, MB) området Anderstorps Stormosse, som det avgränsas på bifogad karta (bilaga 1) och med de gränser som slutligen utmärks i fält, som naturreservat.

För att tillgodose syftet med reservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ MB samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., att nedan angivna föreskrifter ska gälla för reservatet (se **Reservatsföreskrifter**).

Länsstyrelsen fastställer, med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., de mål och riktlinjer för områdets långsiktiga vård som framgår av den till beslutet hörande skötselplanen (bilaga 2).

Syftet med reservatet

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara en av Sydsveriges största myrkomplex med högmossar
- bevara biologisk mångfald knuten till myr- och skogsmark
- skydda och återställa värdefulla myrmarker
- tillgodose behov av områden för friluftslivet
- bevara Natura 2000-området med dess naturtyper och arter i gynnsam bevarandestatus

Uppgifter om naturreservatet

Administrativa data

Namn	Anderstorps Stormosse
Beslut om Natura 2000	ja, del av området (SE0310216)
Kommun	Gislaved och Gnosjö
Socken	Anderstorp, Källeryd och Gislaved
Lägesbeskrivning	mellan Gislaved och Anderstorp, norr om väg 27
Fastigheter	Henja 9:5, Hagelstorp 1:26, del av Bäckshult 1:3, del av Båraryd 3:1

Markägarkategori	staten (Naturvårdsverket) och enskilda
Gräns	se karta, bilaga 1. Gränsen är inmätt av Lantmäteriet.
Areal	1937 ha
Förvaltare	Länsstyrelsen i Jönköpings län

Beskrivning av området

Anderstorps Stormosse är belägen omedelbart nordväst om Anderstorp samhälle och två mil väster om Store mosse nationalpark. En mindre del av mossens norra del ligger i Gnosjö kommun, men merparten finns i Gislaveds kommun. Naturreservatet är nästan 20 kvadratkilometer stort och en av södra Sveriges värdefullaste och största mossar. Anderstorps Stormosse ligger på gnejsberggrund som överlagras av morän och sand. Mossen är ett myrkomplex med välvda mossar med små gölsystem, sluttande och breda kärrdråg. Stora myrkomplex som denna har mycket stor betydelse för växt- och djurliv, framför allt fågelliv. Mossen har en speciell flora och fauna med flera våtmarksberoende och ovanliga arter.

För mer information om området och dess naturvärden se skötselplanen (bilaga 2).

Reservatsföreskrifter**A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § MB om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden**

Inom reservatet är det förbjudet att:

1. bedriva skogsbruk eller på annat sätt skada eller transportera bort hela eller delar av levande eller döda träd eller buskar, med undantag för röjning av träd, buskar eller sly i siktgator vid befintliga jakttorn.
2. borra, spränga, gräva, schakta, utfylla, tippa, eller utföra annan mekanisk markbearbetning
3. anordna upplag av något slag
4. dika eller dikesrensa
5. bedriva täkt av något slag
6. uppföra byggnad, parkerings- eller campingplats eller annan anläggning, med undantag för underhåll av befintliga jakttorn
7. framföra motordrivet fordon, med undantag för mindre fordon, som ej skadar mossen, för uttransport av fällt vilt samt för snöskoter vintertid vid skidspårning
8. anlägga mark- eller luftledning, mast eller antenn
9. anlägga väg, led, bro eller spång
10. plantera in för trakten främmande arter
11. använda kemiska bekämpningsmedel, kalk eller andra växtnäringssämnen
12. uppföra stängsel eller annan hägnad
13. jaga fågel

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § MB om förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt att tåla visst intrång

Ägare och innehavare av särskild rätt ska tåla att följande anordningar utförs och att följande åtgärder vidtas:

1. utmärkning av reservatet.
2. uppsättning och underhåll av informationstavlor på parkeringen, samt vid den gamla vägen mellan Henja och Ekenäs
3. anläggande och underhåll av vandringsled, spång, parkeringsplats och fågeltorn
4. utförande av åtgärder för att uppnå syfte och bevarandemål med reservatet, bland annat hydrologisk återställning och naturvårdande röjning/huggning av skog
5. genomförande av undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden, inklusive uppföljning av bevarandemål
6. virke som utfaller i samband med naturvårdsåtgärder, som utförs med stöd av föreskrifter och skötselplan, tillfaller staten om inget annat avtalas/avtalats med fastighetsägaren.

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap. 30 § MB om rätten att färdas och vistas inom reservatet samt om ordningen i övrigt inom reservatet

Inom reservatet är det förbjudet att:

1. förstöra eller skada fast naturföremål eller döda träd eller buskar
2. sätta upp tavla, affisch, skylt, inskrift, eller därmed jämförlig anordning

Inom reservatet är det utan Länsstyrelsens tillstånd förbjudet att:

3. använda området för organiserade tävlings- eller övningsändamål eller liknande verksamhet med fler än 100 deltagare
4. anordna lägerverksamhet med fler än 30 personer.

Föreskrifterna under A och C ovan ska inte utgöra hinder för de åtgärder som behövs för reservatets skötsel och uppföljning enligt fastställd skötselplan (bilaga 2). Föreskrifterna ska inte heller utgöra hinder för normalt underhåll av jaktpass, vägar eller ledningar. Från föreskrifterna undantas även åtgärder för vetenskaplig undersökning eller motsvarande, som i förväg godkänts av Länsstyrelsen.

Länsstyrelsen vill erinra om att även andra lagar, förordningar och föreskrifter än reservatsföreskrifterna gäller/kan gälla för området.

Bakgrund

Länsstyrelsen i Jönköpings län fick år 1984 en förhandsförfrågan från Torvringen AB om torvtäktstillstånd på delar av Anderstorps Stormosse. Samma år fick Länsstyrelsen även en förhandsförfrågan från Svenska Torv AB om torvundersökning på hela mossen samt att få starta torvproduktion på delar eller hela mossen. Naturvårdsverket, Gislaveds kommun och Norra Smålands Ornitologiska förening yttrade sig i ärendet och samtliga avstyrkte

bifall om tillstånd till att bryta torv på Anderstorps Stormosse. Torvringen AB och Svenska Torv AB återkallade då sina ansökningar. I och med att Gislaveds kommun avstyrkte bifall till brytningstillstånd begärde markägarna att marken ifråga skulle inlösas av staten. Ordföranden samt ytterliggare en ledamot i Gislaveds kommunstyrelse framhöll vid ett sammanträde att om mossen inte ska exploateras bör kommunen arbeta för att mossen blir förklarad som naturreservat. Arbetet med reservatsbildning av Anderstorps Stormosse påbörjades av Länsstyrelsen 1985 och staten köpte 1987 in den mark som startade ärendet. Genom åren förvärvades större delen utav mossen i syfte att besluta om naturreservat. Reservatsprocessen var under några år vilande i väntan på att lokaliseringen av väg 27 skulle beslutas.

År 2004 startades naturreservatsprocessen upp igen. Länsstyrelsen påbörjade ett nytt ärende om Anderstorps Stormosse för att kunna besluta om naturreservat enligt miljöbalken. Återstående markägare till sju fastigheter på mossen fick år 2006 ett informationsbrev om reservatsbildningen. Under år 2006 diskuterades förslaget med berörda markägare och förslag till gräns snitslades ut. Värdering av berörd mark beställdes i slutet av 2006 och förhandling med markägare påbörjades senvåren 2007. Vid beslutet saknas avtal för två fastigheter. Inmätning av gräns har utförts av Lantmäteriet under 2006 – 2008.

Samråd enligt 25-26 §§ förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. har skett med Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen samt Gislaved och Gnosjö kommun.

Länsstyrelsen skickade i maj 2008 förslag till beslut och skötselplan på remiss till bland annat Skogsstyrelsen, Gislaveds och Gnosjö kommun, markägare och ideella organisationer. Sakägare förelades samtidigt att inkomma med yttrande. Remissyttranden har inkommit från Skogsstyrelsen, Gislaveds kommun, Gnosjö kommun, Vattenfall Eldistribution AB, LRF Västbo orfsförbund samt en privatperson och en berörd sakägare. Samtliga utom ett av yttrandena har tillstyrkt/inte haft något att erinra mot förslag till beslut om naturreservat.

Gislaveds kommun har efterfrågat större satsningar på friluftslivet och handikappanpassning. Gnosjö kommun har påtalat ersättningsnivåerna till markägarna, vilket är frågor som regleras av 31 kap miljöbalken. Vattenfall eldistribution AB lämnar synpunkter kring skötsel av elnätet i området. Normalt underhåll av elledningar är undantaget från reservatsföreskrifterna.

LRF Västbo Orfsförbund har lämnat synpunkter på skötselåtgärders eventuella påverkan på omkringliggande marker. Synpunkter på reservatets skötsel har även inkommit från en privatperson. Synpunkterna har beaktats i skötselplanen. En sakägare har avstyrkt bildandet av reservat, åtminstone den del som berör den egna fastigheten.

Skälen för beslutet

Bestämmelser

Enligt 7 kap. 4 § MB (1998:808) får ett mark- eller vattenområde av länsstyrelsen förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Ett område som behövs för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat.

Enligt 7 kap. 5 § MB ska i ett beslut om att bilda naturreservat skälen för beslutet anges. I beslutet ska också anges de inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med reservatet, såsom förbud mot bebyggelse, uppförande av stängsel, upplag, schaktning, täkt, uppodling, dikning, plantering, avverkning, jakt, fiske och användning av bekämpningsmedel. En inskränkning får innebära att tillträde till området förbjuds under hela eller delar av året.

I 7 kap. 6 § MB anges bland annat att om det behövs för att tillgodose syftet med ett naturreservat, får länsstyrelsen förplikta ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla sådana intrång som att det inom området

1. anläggs vägar, parkeringsplatser, vandringsleder, raststugor, tältplatser, badplatser, sanitära inrättningar eller liknande anordningar,
2. utförs gallring, röjning, slåtter, plantering, betesdrift, avspärning eller liknande åtgärder, eller
3. genomförs undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden.

I 7 kap. 25 § MB anges att vid prövning av frågor om skydd av områden enligt detta kapitel ska hänsyn tas även till enskilda intressen. En inskränkning i enskilds rätt att använda mark eller vatten som grundas på skyddsbestämmelse i kapitlet får därför inte gå längre än som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

I 7 kap. 30 § MB stadgas att föreskrifter om rätten att färdas och vistas inom ett område som skyddas enligt detta kapitel och om ordningen i övrigt inom området får meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, om det behövs för att tillgodose syftet med skyddet. Föreskrifterna ska gälla omedelbart, även om de överklagas.

I 2 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. anges bl.a. att Länsstyrelsen ansvarar i länet för områdesskyddet.

Enligt 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ska länsstyrelsen fastställa en skötselplan för ett naturreservats långsiktiga vård. En skötselplan ska ingå i varje beslut om bildande av ett naturreservat.

Länsstyrelsen får, enligt 22 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., meddela föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken.

Av 2 kap. 6 § MB framgår att för en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde ska det väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. Bestämmelserna i 3 och 4 kap. ska, bl.a. vid prövning av frågor enligt 7 kap., tillämpas endast i de fall som gäller ändrad användning av mark- eller vattenområden.

Enligt 5 § förordning (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden m.m. ska den myndighet, som ska tillämpa bestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken i ett ärende, i beslutet ange om den prövade anläggningen, verksamheten eller åtgärden går att förena med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna samt med den för området gällande regionplanen eller kommunala översiktsplanen.

Bedömning

Länsstyrelsen arbetar med genomförande av, de av riksdagen beslutade, miljömålen. Naturreservatsbildning av Anderstorps Stormosse bidrar till att miljömålen "Myllrande våtmarker", "Levande skogar" och "Ett rikt växt och djurliv" kan uppfyllas.

Anderstorps Stormosse är av riksintresse för naturvård (NF 37) samt ingår i länets naturvårdsprogram (nr 62-22). Hela mossen är med i myrskyddsplan för Sverige (F13) och är av högsta klass i våtmarksinventeringen. Stora delar av mossen är utpekad, enligt både fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet, till Natura 2000-område (SE0310216). På mossen häckar fågeldirektivarterna grönbena, lungpipare, orre och trana. Inom området finns en nyckelbiotop registrerad av Skogsstyrelsen samt 215 hektar sumpskog. Anderstorps Stormosse är ett av södra Sveriges största och värdefullaste myrmarksområden. Torvbildande våtmarker är också av stor betydelse för att binda tungmetaller och näringsämnen.

Omfattande resurser krävs för att återställa mossens hydrologi. Idag avvattnas mossen genom flera stora diken som måste läggas igen. Skog i anslutning till dessa påverkade områden bör avverkas liksom träd på mossen som växer upp på grund av förurning/övergödning.

Länsstyrelsen har också regeringens uppdrag att tillgängliggöra skyddad natur för allmänheten och värna friluftslivet. Anderstorps Stormosse kommer att tillgängliggöras genom anläggning av parkeringsplats och spång ut på mossen. Länsstyrelsen anser dessa friluftsanordningar i nuläget vara tillräckliga för att uppfylla naturreservatets syfte om friluftsliv. Någon handikappanpassning sker inte i detta naturreservat. Stora satsningar kring tillgänglighet även för funktionshindrade görs i den relativt närbelägna nationalparken Store mosse.

Länsstyrelsen bedömer att områdets höga naturvärden motiverar ett skydd mot exploatering. Föreskrifterna är anpassade till reservatets syften och värden. De är främst avsedda att skydda ett större myrmarksområde. Området ska därför skyddas som naturreservat.

Länsstyrelsen har enligt 7 kap. 25 § miljöbalken avvägt föreskrifterna för området och områdets avgränsning mot sakägares intresse. Länsstyrelsen bedömer att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses. Länsstyrelsen anser att ett av områdets stora natur- och friluftsvärden ligger i helhetsmiljön och menar därför att det är olämpligt att lämna fastigheter som går ut i den öppna myrmarken utanför. Avgränsningen är gjord så att i stort sett hela högmossen ingår i naturreservatet.

En nedläggning av nuvarande elledningar i jordkabel kan vara positivt för bland annat landskapsbilden. Det är dock viktigt att en eventuell sådan jordkabel lokaliseras till områden som inte ytterligare skadar områdets hydrologi eller mossens strukturer. En eventuell framtida jordkabel får därför prövas om det blir aktuellt och undantas inte nu från föreskrifterna i detta beslut.

Reservatsbildningen är förenlig med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken och med den för området gällande översiktsplanen.

I enlighet med vad som sägs i 4 och 5 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, bedömer Länsstyrelsen att de föreslagna ordningsföreskrifterna enligt 7 kap 30 § miljöbalken innebär så begränsade kostnadsmässiga och andra konsekvenser att det saknas skäl för en konsekvensutredning av regelgivningen.

Hur man överklagar m.m.

Detta beslut kan överklagas hos regeringen (Miljödepartementet) **genom skrivelse till Länsstyrelsen** – se bilaga 4 (formulär 23).

Upplysning

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling, samt i Värnamo Nyheter och Finnveden Fredag. Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken träder i kraft den 10 november 2009 och de gäller omedelbart även om de överklagas.

I den slutliga handläggningen av detta ärende, i vilket länsråd Monica Flodström beslutat och naturvårdshandläggare Henrik Gustafsson varit föredragande, har även länsjurist Ulrika Källberg, naturvårdsdirektör Johan Uhr och funktionsansvarig områdesskydd Malin Lund deltagit.

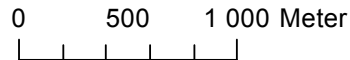
Monica Flodström

Henrik Gustafsson

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Skötselplan
3. Sakägarförteckning
4. Hur man överklagar
5. Sändlista

Tillhör Länsstyrelsens beslut
2009-10-08, dnr 511-14618-04

Skötselplan för naturreservatet Anderstorps Stormosse i Gislaveds och Gnosjö kommuner

Syfte med områdesskyddet

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara en av Sydsveriges största myrkomplex med högmossar
- bevara biologisk mångfald knuten till myr- och skogsmark
- skydda och återställa värdefulla myrmarker
- tillgodose behov av områden för friluftslivet
- bevara Natura 2000-området med dess naturtyper och arter i gynnsam bevarandestatus

Beskrivning av området

Administrativa data

Namn	Anderstorps Stormosse
Skyddsform	Naturreservat
Beslut om Natura 2000	Ja, del av området (SE0310216)
IUCN-kategori	Ib – Vildmarksområde
Miljömål	Myllrande våtmarker Levande skogar Ett rikt växt- och djurliv
Län	Jönköping
Kommun	Gislaved och Gnosjö
Socken	Anderstorp, Källeryd och Gislaved
Naturgeografisk region	Sydsvenska höglandets västdel (11)
Karta	Fastighetskarta: 06D2d, 06D1d och 06D0d Terrängkarta: 6DSV
Lägesbeskrivning	Mellan Gislaved och Anderstorp, norr om väg 27
Fastigheter	Henja 9:5, Hagelstorp 1:26, del av Bäckshult 1:3, del av Båraryd 3:1 Nyttjanderätter och servitut redovisas i sakägarförteckningen, bilaga 3
Markägarkategorier	staten (Naturvårdsverket) och enskilda
Gräns	Se karta, bilaga 1. Gränsen är inmätt av Lantmäteriet.
Förvaltare	Länsstyrelsen i Jönköpings län
Areal	1937 ha

Markslag

Myrmark	1572 ha
F.d. torvtäktsområde	279 ha
Skog (i huvudsak fastmark)	85 ha
Övrig mark	ca 1 ha

Naturtyper***Natura 2000-habitat***

Högmosse	1572 ha	Högmosse (7110)	1572 ha
Degenererad högmosse	279 ha	Degenererad högmosse (7120)	279 ha
Barrblandskog	85 ha	Västlig taiga (9010)	48 ha
Övrigt	1 ha		

Topografi, geologi och hydrologi

Anderstorps Stormosse ligger ca 160 meter över havet och reservatet når sin högsta punkt på fastmarksholmen Stora Barnö ca 180 m ö h. Det finns fler fastmarksöar inom området och på öarna går berg i dagen. Berggrunden består av gnejs men hela myrkomplexet är beläget på en stor flack avlagring av morän och sand som formades av den senaste inlandsisens smältvattensälvar.

Inom Anderstorps Stormosse rinner i norr Hulebäcken mot väster och mynnar i Nissan. Längs reservatets östra gräns rinner Älgeå söderöver och mynnar i Anderstorpaån som sedan rinner ihop med Nissan. Naturresevatet ligger således inom Nissans huvudavrinningsområde. Det finns även flera större diken inom området.

Historik och markanvändning

Myrar har i alla tider varit viktiga för människan och så även Anderstorps Stormosse. Kärren gav bete åt kreatur och myrslätter förekom fram till 1930-talet. Husbehovstäkter användes för torvströ till ladugårdar och torrdass. Kring naturresevatet finns ett flertal fornlämningar, ex. torp, fynd av flinta, dammvall och fossil åkermark. Över mossen mellan Ekenäs och Henja finns en väg som finns med på generalstabskartan från 1880 men vägen är troligtvis mycket äldre än så.

På Anderstorps Stormosse bedrevs det torvtäkt under ett decennium. 1939 startade verksamheten när täktområdena täckdikades. Både bränntorv och yttorv togs upp och under åren 1943 – 48 användes torvmaskiner. Den 1 oktober 1949 var arbetet vid myren nedlagt. Torvbrytningen på Anderstorps Stormosse var en viktig arbetsplats för bygden med t.ex. 200 personer som boende vid förläggningen vid Elgarem. 1984 ansökte två företag om att åter starta upp torvbrytning på Anderstorps Stormosse men då Naturvårdsverket, Södra Smålands Ornitologiska förening och Gislaveds kommun avstyrkte förslaget återtog företagen sina ansökningar.

Skogsbruk har bedrivits på några utav fastmarksöarna. Skogsmaskiner kunde under kalla vintrar ta sig ut till dessa öar. På de mest otillgängliga utav

öarna har modernt skogsbruk varit omöjligt och där växer nu istället mycket gamla träd, främst tallar.

På gamla kartor, t.ex. Generalstabskartan från 1880-talet, heter området Stormossen. På nyare kartor är namnet ändrat till Store mosse. Namnet Stormosse används fortfarande i bygden och Länsstyrelsen väljer att namnge reservatet till Anderstorps Stormosse. Detta för att det är det ursprungliga och allmänna namnet samtidigt som förväxlingsrisken med Nationalparken Store mosse minskar.

Växt- och djurliv

Anderstorps Stormosse är ett mycket stort och mångformigt myrkomplex med sydsvenska mått mätt. Hela myren är knappt 20 kvadratkilometer stor. Här finns några stora välvda högmossar vars höjdpunkt inte är belägen i mosseplanets centrum. Platåmossar som är välvda mossar med centralt liggande höjdpunkt och sluttande kantzon finns också. Plana eller svagt sluttande kärr samt sumpskog finns i myrens kantzoner. Här finns även smågölar, drag och så kallade slukhål som är hål i mossen där ytvatten rinner ner i marken. Myren har väl utvecklade sträng- och höljesystem och somliga delar är blöta. Tuvull dominerar fältskiktet och vitmossor bottenskiktet. I kanten av de våtare, tidvis vattenfyllda partierna växer bestånd av vitag och olika arter sileshår. Det växer myrtilja i några kärr vilket antyder en västlig influens, liksom förekomsten av klockljung. I mossekanten frodas pors och stora bestånd av dvärgbjörk vilket ger området vissa norrländska drag. Dvärgbjörken på mossen är ett av Sydsveriges största bestånd. Längre ut dominerar ljung och klockljung. Trädskiktet är företrädesvis ungt, med inslag av gamla senvuxna tallar, s.k. martallar.

Anderstorps Stormosse är en mycket viktig miljö för ett flertal häckande och rastande fåglar. På mossens öppna vidder häckar ljungpipare med flera 10-tals par. Grönben häckar med ett 30-tal par och den rödlistade storspoven med en handfull par. Även enkelbeckasin häckar med ett 20-tal par. Trana häckar med upp till 5 par. Anderstorps Stormosse har en ovanligt hög täthet av häckande vadare och är på så vis unik. Orren spelar på den öppna mossen och hönorna väljer mossekanten för att ruva sina ägg. Sydlig gulärhäckade under 1980-talet med 15 par men har under de första åren av 2000-talet endast setts sporadiskt. Spillkråka, entita och tjäder har noterats på myrens skogsholmar. Kungsörn ses ibland födosöka i området.

På mossen finns ett flertal myrholmar med mycket gammal skog. Tallar med en ålder över 200 år är inte ovanliga. Flera av dessa träd är grovgreniga och slätbarkade och värdefulla för hackspettar att hacka ur bon i samt för rovfåglar att bygga bon i. Gamla hänglavsdraperade granar med gammelgranslav växande flera meter upp på stammen ses. Död ved finns rikligt vilket är av stor betydelse för ett flertal växter och djur. Arter som visar på gammal skog är funna på dessa öar som gammelgranslav, kattfotslav, västlig hakmossa och blåmossa.

Kända förekomster av signalarter, rödlistade arter och fågelarter i EU:s fågeldirektiv finns samlade i bilaga 2c.

Friluftsliv

Mossen är idag inget välbesökt område förutom för älgjägare under hösten. Men på grund av närheten till centralorterna Gislaved och Anderstorp planeras parkeringsplats och spång för att möjliggöra för besökare att komma ut på mossen.

Dokumentation

Länsstyrelsen i Jönköpings Län, Meddelande 2006:5. Värdefulla myrmarker i Jönköpings län.
Länsstyrelsen i Jönköpings Län, Meddelande 2004:42. Fågellivet på skyddade myrmarker i Jönköpings län.
Länsstyrelsen i Jönköpings Län, Meddelande 2000:43. Fågelinventering Anderstorps store mosse.
Länsstyrelsen i Jönköpings län, 1995. Natur i Jönköpings län.
Länsstyrelsen i Jönköpings län. Databas över hotade arter.
Naturvårdsverket, 1994. Myrskyddsplan för Sverige.
Olof Hedlund, 2004. Anderstorps Store mosse.
Olof Hedlund, 2006. Ormö – ett diskussionsinlägg.
Riksantikvarieämbetet. Fornlämningsregistret.
Skogsstyrelsen. Nyckelbiotopsbeskrivning, objektnamn Djupelkärret
SGU jordartskarta och berggrundskarta

Mål och föreskrifter för skötsel av reservatet

Övergripande mål med skötseln

Bevara Anderstorps Stormosse som en hydrologiskt intakt och öppen högmosse med ett rikt växt- och djurliv. Samtliga föreslagna skötselåtgärder ska vara genomförda senast år 2020.

Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Enligt skötselplankarta, bilaga 2a.

Skötselområde 1 – Högmosse	1572 ha
Naturtyp: Högmosse	1572 ha
Natura 2000-habitat: Högmosse (7110)	1572 ha

Skötselområdet är hela mossområdet med både excentriska och sluttande mosseplan, platåmossar, topogena kärr, laggkärr, sumpskogar och bäckmiljöer. Mossarna har väl utvecklade sträng- och höljesystem. Som ett resultat av torvtäktverksamhet, dikning och kvävenedfall har igenväxningen på den öppna mossen ökat. Flera fågelarter som är beroende av öppna mossmarker har därför minskat, till exempel ljungpipare, eller försvunnit från mossen som gulärta.

Bevarandemål ¹

- Arealen högmosse ska vara minst 1572 ha och på sikt uppgå till minst 1800 ha när torvtäktsområdena (skötselområde 2-5) är hydrologiskt återställda.
- Arealen öppen högmosse (krontäckning < 10 %) ska vara minst 1000 ha
- Minst 15 par häckande ljunpipare

Skötselåtgärder

- Rövningar kommer kontinuerligt att ske för att återigen öppna upp stora arealer öppen högmosse. Rövningarna ska inriktas på områden där ökad igenväxning sker och påbörjas senast 2013. Yngre tall röjs ner och gamla knotiga martallar sparas. Vid behov genomförs rövningar för att bevara kärrmiljöer. Är det praktiskt möjligt att transportera ut virke utan att det medför körskador i mossen så kan det göras.

Övrigt

- Rövning av träd, buskar eller sly får ske i siktgator vid befintliga jaktorn (gäller även övriga skötselområden). Gamla knotiga martallar sparas.

Skötselområde 2 – Torvtäktsområde norr	106 ha
Naturtyp: Degenererad högmosse	106 ha
Natura 2000-habitat: Degenererad högmosse (7120)	106 ha

Mossens nordligaste torvtäktsområde är ca 106 hektar stort. Täktområdet skär av hela mossen hydrologiskt, då hela området är dikat, samt genom beskowningen som skett i området. Inom området finns ett 100-tal täckdiken och flera tiotals torvgravar där många gravar är uppåt 700 meter långa. Alla diken och torvgravar och dess komplexa samband gör hela området svåröverskådligt med avseende på avvattningen. Det noteras även underjordiska samband mellan vissa torvgravar. I hela området är yttorv täktad och området är numera skogbevuxet. I områdets västra del finns fortfarande den naturliga bäckmiljön kvar.

Bevarandemål

- Området ska restaureras/återställas till högmosse och på sikt ingå i delområde 1 med dess bevarandemål.

Skötselåtgärder

- Hela området ska hydrologiskt återställas genom att diken läggs igen. Ingen negativ påverkan till följd av åtgärder får ske utanför naturreservatets gränser. Träd över hela täktområdet, som är uppkomna efter att täktverksamheten avslutats, avverkas. De äldre träden och en liten mängd lövträd lämnas orörda liksom hela bäckområdet som lämnas utan åtgärder. Igenläggning av diken och avverkningar kan ske i etapper men ska påbörjas senast 2011. Upparbetat virke ska i möjligaste

¹ Bevarandemål anges för att mäta och följa upp den biologiska kvaliteten. Ett problem är att det i många fall saknas bra kunskapsunderlag för vad som är god biologisk kvalitet. Ny kunskap kan medföra att de uppsatta målnivåerna ändras. Avvikelse från uppsatta bevarandemål behöver inte resultera i omedelbara skötselåtgärder.

mån transporteras ut ur reservatet eller användas för dikes-
/torvgravsigenläggning om det är lämpligt.

Skötselområde 3 – Torvtäktssområde centralt	58 ha
Naturtyp: Degenererad högmosse	58 ha
Natura 2000-habitat: Degenererad högmosse (7120)	58 ha

Centralt genom mossen löper ett mycket stort dike. Diket börjar längs mossen östra kant där det är ett gammalt torvtäktssområde. Detta dike avskärmar ytvattentillförseln till mossen på en sträcka av dryg 1,5 kilometer. Avrinning från ca 130 ha hamnar i diket istället för att rinna ut över mossen vilket har ökat igenväxningen av mossen, främst längs dikets västra kant. Torvtäktssområdet innehåller 100-tals smådiken.

Bevarandemål

- Området ska restaureras/återställas till högmosse och på sikt ingå i delområde 1 med dess bevarandemål.

Skötselåtgärder

- Diket i nord-sydlig riktning från skötselområde 2 till vägen över mossen läggs igen genom att flera dämmen byggs. Smådiken i torvtäktssområdet ska också läggas igen. Ingen negativ påverkan till följd av åtgärder får ske utanför naturreservatets gränser. Skog i torvtäktssområdet avverkas. Är det praktiskt möjligt utan att göra körsador i mossen så kan virke transporteras ur reservatet. Virket kan även användas för att bygga dämmen. Igenläggning av diken och avverkningar kan ske i etapper men ska påbörjas senast 2013.

Skötselområde 4 – Torvtäktssområde vid Södra Stenbrohult	25 ha
Naturtyp: Degenererad högmosse	25 ha
Natura 2000-habitat: Degenererad högmosse (7120)	25 ha

25 hektar stort område där hela områdets yttorv har täktats bort runt år 1945. Fyra större torvgravar, en ”torvsjö” samt ett 10-tal smådiken är resultatet av bränntorvstäkt i slutet av 1940-talet. Hela området är beskögat av yngre tall och björk.

Bevarandemål

- Området ska restaureras/återställas till högmosse och på sikt ingå i delområde 1 med dess bevarandemål.

Skötselåtgärder

- Hela området ska hydrologiskt återställas genom att diken läggs igen och träd över hela täktområdet avverkas. Ingen negativ påverkan till följd av åtgärder får ske utanför naturreservatets gränser. Är det praktiskt möjligt utan att göra körsador i mossen så kan virke transporteras ut ur reservatet. Virket kan även användas för att bygga dämmen. Igenläggning av diken och avverkningar kan ske i etapper men ska påbörjas senast 2015.

Skötselområde 5 – Torvtäktso mråde söder	90 ha
Naturtyp: Degenererad högmosse	90 ha
Natura 2000-habitat: Degenererad högmosse (7120)	90 ha

Hela området är dikat med ett 100-tal smådiken och yttorven är täktad. Östra delen består av ett 10-tal kilometerlånga torvgravar som idag liknar små sjöar. Södra delen av täktområdet är ännu mer påverkat av täktverksamhet och är idag en björksumpskog. Norra delen består av flera mycket stora vattenfyllda torvgravar.

Bevarandemål

- Området ska restaureras/återställas till högmosse och på sikt ingå i delområde 1 med dess bevarandemål.

Skötselåtgärder

- Hela området ska hydrologiskt återställas genom att diken läggs igen och träd avverkas. Ingen negativ påverkan till följd av åtgärder får ske utanför naturreservatets gränser. Är det praktiskt möjligt utan att göra körskador i mossen så kan virke transporteras ut ur reservatet. Virket kan även användas för att bygga dämmen. Igenläggning av diken och avverkningar kan ske i etapper men ska påbörjas senast 2017. Eventuellt sparas området längst ner i SO som skogbevuxen myr.

Skötselområde 6 – Stora Barnö	17 ha
Naturtyp: Barrblandskog	17 ha
Natura 2000-habitat: Västlig taiga (9010)	10 ha

Mossens största fastmarksholme som dessutom är mossens högsta punkt, hela 20 meter över mossens yta. Utsikten från Stora Barnö är på sina platser magnifik. Skogen på ön är skiftande med äldre skog på öns södra och västra sida. Tjäder ses på ön liksom olika arter hackspettar. Den norra delen består av en ca 20-årig tallplantering. Ett mindre hygge med planterad 10-årig gran finns på öns södra del.

Bevarandemål

- Arealen västlig taiga ska på sikt uppgå till 17 hektar.
- Relationen död/levande ved ska vara minst 1/5.
- Andelen tall och lövträd ska vara minst 75 %.
- Minst 1 par spillkråka ska häcka i området.

Skötselåtgärder

- Totalt är det ca 6 hektar yngre skog där en naturvårdande uthuggning ska ske som påskyndar storlekstillväxt på tall och lövträd samt gör beståndet oregelbundet och luckigt. Är det praktiskt möjligt kan brand vara en lämplig skötselmetod. Åtgärderna ska skapa en grund för en naturskogsliknande struktur och medverka till att bevarandemålet om 17 hektar västlig taiga uppnås. Avverkningsrester kan ligga kvar, användas som material vid byggnationer av friluftsanordningar eller om det är

praktiskt möjligt utan att skada mossen transportera ut det. Åtgärden ska genomföras senast år 2015.

- Utsiktsplats – en utsiktsplats ska iordningsställas och avverkning av träd för utsiktens skull genomförs vid behov.

Skötselområde 7 – Myrholmar

8 ha

Naturtyp: Barrblandskog

8 ha

Natura 2000-habitat: Västlig taiga (9010)

8 ha

I skötselområdet ingår de större öarna, förutom Stora Barnö som är ett eget skötselområde, från norr till söder: Ön i Djupelkärret, Björnö, Stenö, Kattö, Ormö, Lilla Barnö och Björkö. Dessa öar hyser en naturskogsartad skog där gamla tallar dominerar. Andelen lövträd, främst björk, är påtaglig liksom äldre hänglavsdraperade granar. Utöver dessa större öar finns flera små fastmarksholmar, som inte har markerats på kartan, men som också ingår i skötselområdet.

Bevarandemål

- Arealen västlig taiga ska vara 8 hektar.

Skötselåtgärder

- Dessa öar lämnas utan åtgärder.

Skötselområde 8 – Skog i huvudsak på fastmark

54,5 ha

Naturtyp: Barrblandskog

54,5 ha

Natura 2000-habitat: Västlig taiga (9010)

30 ha

Runt mossen finns det några platser med mer eller mindre fastmarksskog. Delvis är dessa skogar skogbevuxen myr och är mycket viktiga som bryn mot mossen. Skogen är gammal med främst äldre slätbarkade tallar och gammal björk. Fastmarksskogen erbjuder skydd för flertalet växter och djur. Vid målkonflikter mellan högmossa och fastmarksskog ska alltid högmossen prioriteras.

Bevarandemål

- Arealen barrblandskog ska vara minst 50 ha, varav västlig taiga minst 30 ha.
- Andelen lövträd och tall ska vara minst 70 %.

Skötselåtgärder

- Dessa områden lämnas i huvudsak utan åtgärder. Vid behov genomförs åtgärder som gynnar lövträd och tall i områden som inte klassas som västlig taiga.

Friluftsliv och gränser

Enligt karta över friluftsanordningar bilaga 2b, samt skötselområde 9 bilaga 2a. Samtliga skötselåtgärder för friluftslivet ska vara slutförda senast 2012.

Skötselområde 9 – Parkeringsområde

6.5 ha

Naturtyp: Övrig mark

6.5 ha

Området utgörs av en 20-årig tallplantering där en parkeringsplats för minst 10 bilar ska anläggas. I anslutning till parkeringen ska det även finnas bord och bänkar. Skogen ska skötas på ett sätt som gynnar storlekstillväxt på tall och lövträd.

Bevarandemål

- Underhållen parkeringsplats med plats för minst 10 bilar.
- Minst 3 bänk/bord i anslutning till parkeringsplatsen.
- Minst 6 ha stort ljusöppet talldominerat skogsområde med inslag av lövträd.
- Informationsskylt med aktuell information om områdets värden, föreskrifter för området samt karta.

Skötselåtgärder

- Senast 2010 anlägga infart och parkeringsplats samt uppföra och underhålla informationsskylt och bänk/bord.
- En uthuggning ska ske senast 2011 som möjliggör för en mer skiftande tallskog med ett större lövträdsinslag. Avverkat timmer upparbetas och körs ut. Vid behov genomförs åtgärder som gynnar storlekstillväxt på tall och lövträd. Hela eller delar av träd som faller ned eller med stor risk kan falla ned över parkeringen, friluftsanordningar eller leden får tas bort.

Övriga skötselobjekt för friluftslivet – leder, rastplatser, gränser

Bevarandemål

- Det ska finnas minst 2 km väl underhållen och delvis spångad led ute på mossen.
- Den gamla vägen över mossen (mellan Henja och Ekenäs) ska vara framkomlig, minst till fots.
- Det ska finnas informationsskyltar där vägen mellan Henja och Ekenäs korsar reservatsgränsen. Skyltarna ska innehålla karta över området, beskrivning av områdets värden samt föreskrifter för området.
- Det ska finnas en väl underhållen rastplats/utsiktsplats med bord och bänk på Stora Barnö och två väl underhållna rastplatser med bänk och bord längs vägen mellan Henja och Ekenäs.
- En rastplats/plattform/fågeltorn eller liknande kan, om det är lämpligt, anläggas vid skötselområde 3
- Naturreservatets gräns ska vara markerad enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

Skötselåtgärder

- Anläggande och underhåll av minst 2 km led som delvis är spångad ute på mossen, enligt bilaga 2b. Hela eller delar av träd som faller ned eller med stor risk kan falla ned över leden får tas bort.
- Den gamla vägen (mellan Henja och Ekenäs) ska hållas öppen och underhållas så att den är fortsatt framkomlig. Det ska utan problem vara

möjligt att vandra på vägen. Den bör hållas så bred att även cykel och barnvagn kan komma fram. Hela eller delar av träd som faller ned eller med stor risk kan falla ned över leden tas bort.

- Senast 2010 ska det finnas informationsskyltar där vägen mellan Henja och Ekenäs korsar reservatsgränsen. Skyltarna underhålls vid behov.
- Anläggande och underhåll av rastplats/utsiktsp plats med bord och bänk på Stora Barnö. Träd ska avverkas för utsiktens skull.
- Anläggande och underhåll av två rastplatser med bänk och bord längs vägen mellan Henja och Ekenäs.
- Efter genomförda åtgärder vid skötselområde 3 anläggs, om det är lämpligt eller om finns behov av det, en rastplats/plattform/fågeltorn eller liknande.
- Naturresevatets gräns ska markeras enligt Naturvårdsverkets anvisningar, senast 6 månader efter att reservatsbeslutet har vunnit laga kraft, och därefter underhållas vid behov.

Dokumentation och uppföljning

Alla skötselåtgärder som utförs inom reservatet ska dokumenteras, skriftligt och vid behov med foto. I dokumentationen ska framgå vilka åtgärder som genomförts och när de genomfördes, samt vem som utförde åtgärden.

En fördjupad uppföljning av reservatets värden (natur- och friluftslivs- värden) och de uppsatta bevarandemålen ska ske. Uppföljningen ska ske enligt metoder och tidplaner för gällande uppföljningsprogram, vilket för närvarande innebär att uppföljning ska ske inom ramen för de nationella Basinventerings- och Uppföljningsprojekten.

Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller tills vidare och revideras när tillsynen eller uppföljningen indikerar att behov finns.

**Sammanfattning och prioritering av planerade
skötselåtgärder samt finansiering**

<i>Åtgärd</i>	<i>Var</i>	<i>När / intervall</i>	<i>Prio- ritet</i>	<i>Finansiering</i>
Gränsmarkering/ underhåll gräns	Yttergräns	Inom 6 mån efter beslut/ vid behov	1	Reservatsanslag
Informationsskyltar	Parkeringsplats och vägen mellan Henja-Ekenäs	Senast 2010	1	Reservatsanslag
Parkeringsplats	Enligt bilaga 2b	Senast 2010	1	Reservatsanslag
Led/spång	Enligt bilaga 2b	Senast 2012	1	Reservatsanslag /projektmedel
Utsiktsplats	Stora Barnö	Senast 2012	1	Reservatsanslag /projektmedel
”gångväg” över mossen	Enligt bilaga 2b (Henja-Ekenäs)	Senast 2012	1	Reservatsanslag /projektmedel
Röjning skog	Skötselområde 1	Påbörjas senast 2013 / vid behov	1	Reservatsanslag /projektmedel
Hydrologisk återställning/ avverkning	Skötselområde 2	Påbörjas senast 2011	1	Reservatsanslag /projektmedel
Hydrologisk återst./ avverkning	Skötselområde 3	Påbörjas senast 2013	1	Reservatsanslag /projektmedel
Hydrologisk återst./ avverkning	Skötselområde 4	Påbörjas senast 2015	1	Reservatsanslag /projektmedel
Hydrologisk återst./ avverkning	Skötselområde 5	Påbörjas senast 2017	1	Reservatsanslag /projektmedel
Naturvårdande uthuggning	Skötselområde 6	Senast 2015	1	Reservatsanslag /projektmedel
Naturvårdande uthuggning	Skötselområde 9	Senast 2011	1	Reservatsanslag /projektmedel
Uppföljning av bevarandemål	Hela reservatet		1	Reservatsanslag /projektmedel

Prioritering av föreslagna åtgärder och intervall för genomförande.

(1) högsta prioritet, (2) hög prioritet, (3) lägre prioritet

Bilagor

- 2a Skötselplankarta
- 2b Karta över friluftsanordningar
- 2c Artlista

Naturreseptatet Anderstors Stormosse

Skötselplankarta
Tillhör Länsstyrelsens beslut
2009-10-08, dnr 511-14618-04

Skötselområden

- 1 - Högmosse
- 2 - Torvtäktssområde norr
- 3 - Torvtäktssområde centralt
- 4 - Torvtäktssområde vid Södra Stenbrohult
- 5 - Torvtäktssområde söder
- 6 - Stora Barnö
- 7 - Myrholmar
- 8 - Skog
- 9 - Parkeringsområde

0 500 1 000 Meter

© Lantmäteriet 2008. Ur GSD-Fastighetskartan
ärende 106-2004/188F.

Kartkälla: Länsstyrelsen i Jönköpings län.

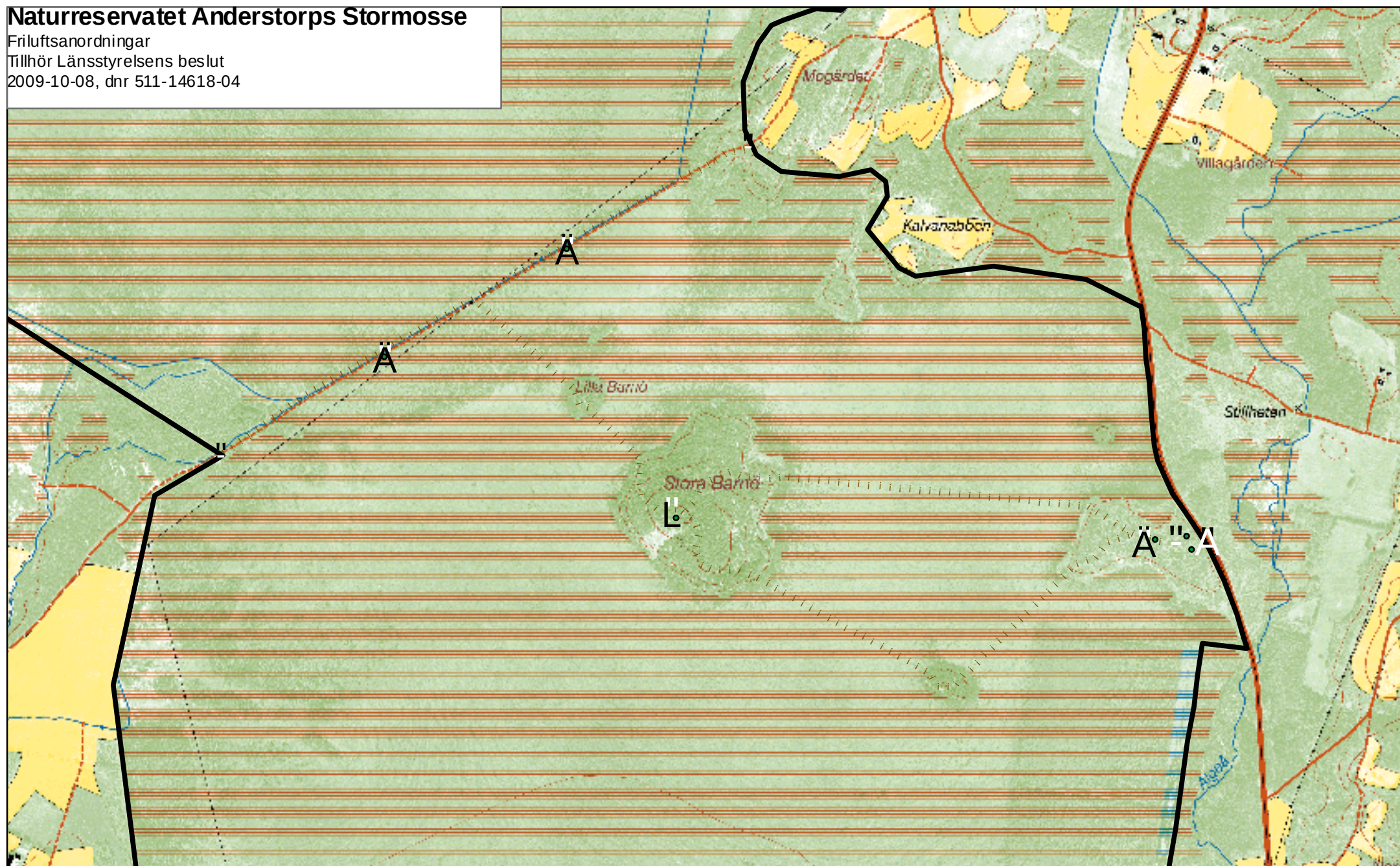
Godkänd från sekretessynpunkt för spridning.
Lantmäteriverket 1999-09-16.

Naturreseptatet Anderstors Stormosse

Friluftsanordningar

Tillhör Länsstyrelsens beslut

2009-10-08, dnr 511-14618-04

© Lantmäteriet 2008. Ur GSD-Fastighetskartan
ärende 106-2004/188F.

Kartkälla: Länsstyrelsen i Jönköpings län.

Godkänd från sekretessynpunkt för spridning.
Lantmäteriverket 1999-09-16.

Anordningar

" Informationsskylt
" Parkering

L Utsiktsplats
A Bord/bänk

— Led/spång

■ Naturreseptatets gräns

0 250 500 Meter

Bilaga 2b

Sida 1/1

Förekomst av rödlistade arter, signalarter och arter i EU:s fågeldirektiv m.m. – inom naturreservatet Anderstorps Stormosse

Art	Kategori	Invent.år	Ref.
Kärlväxter			
Missne (<i>Calla palustris</i>)	S2	2007	LST
Klockljung (<i>Erica tetralix</i>)		2007	LST
Myrlilja (<i>Narthecium ossifragum</i>)		2007	LST
Dvärgbjörk (<i>Betula nana</i>)		2007	LST
Mossor			
Blåmossa (<i>Leucobryum galicum</i>)	S2	2008	LST
Västlig hakmossa (<i>Rhytidiadelphus loreus</i>)	S1	1997	SVO
Lavar			
Kattfotslav (<i>Arthonia leucopellaea</i>)	S3	1997	SVO
Svampar			
Tallticka (<i>Phellinus pini</i>)	S2	2008	LST
Fåglar			
Kungsörn (<i>Aquila chrysaetos</i>)	NT	2007	LST
Grönben (<i>Tringa glareola</i>)	EU	2002	LST
Ljungpipare (<i>Pluvialis apricaria</i>)	EU	2007	LST
Storspov (<i>Numenius arquata</i>)	NT	2007	LST
Entita (<i>Parus palustris</i>)	NT	2007	LST
Spillkråka (<i>Dryocopus martius</i>)	EU	2007	LST
Orre (<i>Tetrao tetrix</i>)	EU	2007	LST
Tjäder (<i>Tetrao urugallus</i>)	EU	2007	LST
Nattskär (<i>Caprimulgus europaeus</i>)	VU	2000	LST

Tabell över kända förekomster av rödlistade arter, signalarter, Natura 2000-arter och andra arter av särskilt intresse.

Kategori anges för;

rödlistade arter (Artdatabanken 2005 *Rödlistade arter i Sverige 2005*): (RE) försvunnen, (CR) akut hotad, (EN) starkt hotad, (VU) sårbar, (NT) missgynnad

signalarter (Skogsstyrelsen 1995 (kärlväxter), 2000 (kryptogamer) *Signalarter – indikatorer på skyddsvärd skog*): (S3) högt signalvärde, (S2) medelgott signalvärde, (S1) lågt signalvärde

arter i art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet anges (EU)

Referens: SVO – Skogsstyrelsen, LST - Länstyrelsen